

H I S P A N I A.

HISPANIA Straboni corio bubulo humi protenso comparatur. Ea pelago vndique cingitur, nisi qua parte Pyrenæi montis obiectu à Gallis diuiditur. Habet Hispania ab Ortu, montem Pyrenæum: qui à Veneris Templo siue Promontorio exortus, prope Illiberos (Colibre hodie) in Oceanum procurrit Britannicum, atque hac parte maximè angusta est; adeò vt ego, dum per Cantabriam iter facerem (inquit Vaseus) in monte Diui Adriani, nisi fefellit aspectus, vtrumq. mare me vidisse meminerim, Oceanum videlicet, cui eramus proximi; atque eminus, quantum oculorum prospectus ferre poterat, Mediterranei maris albicantes fluctus. A Septentrione autem clauditur Oceano Cantabrico; ab Occasu mari Occiduo; à Meridie Fretò Herculeo, & mari Balearico.

Diuiditur verò Hispania in tres Prouincias; Beticam, Lusitaniam, & Tarraconensem. Bætica à Septentrione clauditur Ana fluuius; ab Occasu habet eam Atlantici Oceani partem, quæ est inter ostium Anæ & Fretum Herculeum; à Meridie mare Balearicum, quod est inter Fretum Herculeum, & Charidami promontorium, quod vulgò appellari dicunt Cabo de Gata. Ab Oriente terminatur linea ducta ab hoc Promontorio per Castulonem ad Anam fluuium. Dicta est Bætica à Bæti fluuiio memorabili, qui prouinciam totam intersecat: qui ortus in saltu Tygenfi, decurrit in Oceanum Atlanticum: atque hodie vocatur vocabulo Arabico Quadalquivir, quod sonat Fluuium magnum. Hæc Prouincia postèrius à Vandalis habitatoribus Vandalicia dicta, hodie quoque corrupto vocabulo Andalusia dicitur. Lusitania habet à Septentrione Durium fluuium, ab ostio ipsius, vsque ad pontem, qui est contra Septimancas: ab Occasu eam Atlantici Oceani partem, quæ est inter ostia Anæ & Durij fluuij: à Meridie Beticam: ab Oriente terminatur à Tarraconensi, linea ducta ab Oretania veteri, vsque ad pontem, qui habet è regione Septimancas. Lusitania habet nomen à Luso Liberi Patris filio, & Lyfa eiusdem Liberi socio, cum Luso Bacchante: vnde nunc à Luso, Lusitania; nunc à Lyfa, Lysitania dicitur. Reliqua Hispaniæ pars pertinet ad Tarraconensem prouinciam, quæ à Tarracone ciuitate nomen accepit, eius prouinciæ Metropoli; ciuitate ad excipiendas Principum peregrinationes, vt inquit Strabo, egregiè nata: & in qua Imperatores iurisdictionem agitabant. Complectitur hæc regio Muriæ regnum, & Valentia, & Aragonum cum Cathalonia, Castellam veterem, Nauarra regnum, Portugalliam Interamnem, Galletiæ regnum, Asturias, totam Cantabriam. Hæc Vaseus in suo Chronico Hispaniæ, apud quem plura. Vide & Marineum Siculum, Marium Aretium, Damianum à Goes, Franciscum Tarassam, Episcopum Gerundensem, Annium Viterbiensem, & Florianum del Campo, & qui eum sequitur, Ambrosium Moralem: item quos dictus Vaseus in eodem Chronico cap. 4. Hispaniæ scriptores recitat. Stephanus Garibayus Nauarra regnum descripsit Hispaniæ Chronico lib. 20. Ex veteribus quoque consulendi sunt Cæsar, Strabo, & ceteri, quos Damianus à Goes in libello, Hispania inscripto, indicat. extat & libellus Viatorius Alonfi de Meneses Hispanicè scriptus, continens totius ferè Hispaniæ itineraria, in quibus etiam distantias locorum annotauit.

Tria memoranda vulgari nobilitantur prouerbio apud Hispanos, (vt Nauagierus scribit.) Pons cui aqua superfluit, cum sub pontibus ceteris soleat manare; aquæ ductum Segouia inuenientes. Ciuitas igne circumdata; Madritum significantes, cuius muri ex silicibus constant. Pons in quo continuè decem millia pecorum pascuntur, quo Guadianam fluuium denotat, qui se ad septem milliaria subter terram immergens, denuò erumpit.

Insulæ quæ ad Hispaniam pertinent, & quorum apud veteres scriptores memoria extat, sunt ad Celticum promontorium Cassiterides, quæ hodie nusquā in Oceano apparere videntur: Insulæ Deorum, quæ & Cicæ dicuntur, hodie Yllas de Bayona: Londobries, quæ Erythia ab aliis, nunc Barlinguas. Gades, Herculi olim sacra, vulgò nunc Calez dicunt. Et hæc in Oceano omnes. In Mediterraneo mari verò sunt Ophiusa, nunc Formentera. Sunt & Gymnesiæ duæ, quæ & Baleares; hodie distincto nomine alteram Maioricam, alteram Minoricam appellant. Huius Minoricæ ora maritima vbique montibus ingentibus septa est; sed quæ est ad portum aditus, radices montium in planiciem extrahuntur, donec tam angusto interuallo ad alteram littoris partem accesserint, vt non nisi leni vento intromittantur naues. Portus Mahon appellatur, pulcherrimus & opportunus; excurrit enim in quatuor ferè milliarium longitudinem, variis & frequentibus insinuationibus, quæ faciliè naues à maris sæuitia tegunt. Hinc perpetui montes prominent, è quibus immensa ligni copia peti potest. Ad extremam eius partem in montium altitudine vrbs est extructa. Maior insula contra Minoris insulæ naturam habet oram maritimam planam, montes verò in Mediterraneis regionibus altissimos, & magna parte steriles. Vrbs in ea eiusdem cum insula nominis, ampla & pulchris ædificiis ornata. Tarraconensium vruntur legibus, & lingua ac moribus valdè cum eis conueniunt. Hanc Balearum descriptionem ex N. Villagagnoni libello de Argieræ expeditione mutuauimus. Philippum Hispaniæ Regem, maximum totius Orbis & omnium ætatum imperium possidere, docuimus in nostro Theatro Germanica lingua excuso.

